

Joan Todó

31 Març 2020

Joan Todó (La Sénia, 1977) és escriptor. Ha publicat dos llibres de poesia, *Los fòssils (al ras)* (2007) i *El fàstic que us cega* (2012), un llibre de contes, *A butxacades* (2011), i una novel·la, *L'horitzó primer* (2013), a banda d'un relat llarg, «El final del món», inclòs dins *La recerca del flamenc* (2015). Després del seu segon llibre de relats, *Lladres* (2016), ha publicat *Respirar el segle* (2017) i *Guia sentimental del Delta de l'Ebre. Un diccionari* (2018).

Ha traduït, entre altres coses, un llibre de poemes de Mark Strand (*Rufaga d'un*, 2016). Després d'una sèrie de feines temporals en revistes com *Paper de vidre*, *Caràcters*, *Suroeste*, *Quadern de les idees, les arts i les lletres*, *El Procés* o *Revista de Letras*, ha trobat una feina fixa (per ara) a la secció «Llegir escrivint» de

L'Avenç.

Save

Per aquest camí arribaràs al poble

Recupera l'esma quan el sol ja és alt i li abrusa el front. No és ben bé que es desperti: estirat a la sorra amb els peus dins l'aigua, no percep cap discontinuïtat entre la foscor líquida en què es debatia ara mateix i aquesta claredat de foc, llevat del fet que ha obert els ulls, de tal manera que rodola, aixeca el cap i escruta l'entorn, alerta. El corrent l'ha dut fins a una platja llarguíssima, sense topants, sense construccions visibles al voltant. Només sorra i aigua. Però cap allà a l'esquerra, on hi hauria d'haver el sud, veu alguna cosa. S'aixeca i comença a caminar cap allà, tot adolorit, amb els peus dins l'aigua: la sorra crema. Mentre s'apropa a allò, que no és gaire llunyà i que ja endevina què és, recorda la nit passada, la tempesta, els rostres en la foscor, els crits, les ràfegues d'aigua freda, les onades que s'ho enduien tot. No entén com n'ha sortit viu: gran part de la nit la recorda com una lluita incerta, un desgavell de remolins i empentes, d'ofec i d'embranchides atzaroses. Veu que, com sospitava, lo que hi ha a la platja són les restes de l'embarcació en què anaven. L'embarcació i alguns cossos humans. No pot evitar apressar el pas, quan ja hi és a prop: potser algun d'ells només està inconscient, com ho estava ell mateix fins fa uns minuts, potser fins i tot hi ha el Hussain. Hi arriba que ja pràcticament corre, tot i la resistència de l'aigua i la sorra que o bé s'enfonsa on toca l'aigua o bé crema com una flama on és eixuta, limitant-li els moviments, però s'adona que no, que ni hi ha el Hussain ni cap d'ells sembla respondre ni respirar. No reconeix cap dels cossos joves, cinc o sis, que jeuen sobre la sorra. No hi ha dubte que venien amb ell. Quants n'eren, vint, trenta? S'apropa al que queda de la pastera, un grapat de fustes molles, masegades, que remena per veure si hi troba alguna cosa útil, tampoc té gaire clar el què. Menjar? El fet és que té gana, la gana de sempre, una mica enganyada per la salabor dels cabells, per l'escalfor. Es gira cap als cossos, atent al que és més a prop de l'aigua; d'un salt, li treu l'única sabata que té posada i torna cap a l'aigua. Se la posa al peu dret i avança cap al segon, que les té totes dues, una mica a la pota coixa: la sorra és infernal. Li treu ràpid la sabata esquerra i hi deixa reposar el peu. Li va petita. Repeteix l'operació fins que, al quart cos, pot trobar una parella que li fa el pes. Llavors comença a furgar per totes les butxaques, troba algun ganivet, papers triturats, un encenedor que no fa ni espurna, bossetes amb tabac moll. Quan acaba l'examen els contempla un moment, dubta; acaba ajupint-se a tancar els ulls que tenen oberts. Tampoc podrà fer res més. Ho fa de pressa, llançant cops d'ull als voltants: cap

casa, cap muntanya, res que serveixi de referència, només la intuïció que, si aquesta és la costa que es pensa, en una direcció hi ha el nord, en l'altra el sud, la mar és a l'est i la terra a l'oest. I és terra endins que comença a caminar, allunyant-se de la riba.

On s'acaba la platja hi ha unes dunes altes, folrades per una vegetació raquítica. Les esquiva i va a parar a un camí de sorra endurida, rere el qual hi ha llacunes i més dunes, algun arbrissó raquític. Allà al fons, distant, blaveja una serra. Gira i, cap al nord, distingeix el que sembla una caseta, una mica devorada pels reflexos de la calitja. Decideix tirar cap allà. Ben aviat s'adona que és més lluny que no sembla. No hi ha cap ombra: només el sol que s'enfila cap al migdia i cau a plom, la remor de la mar que persisteix, insidiosa, enganyant-li la set que ja se li escrotona als llavis. Tot avançant s'adona del seu cansament, però és com si el propi cansament el fes avançar, amb la promesa d'un repòs a l'ombra que aquí no trobarà. Li van tornant les imatges de la nit anterior, però també les dels dies que la precedeixen, que no sabia dir si són de fa una setmana o de fa un any. Fa tan poc temps que ell i Hussain eren tancats en una cambra, esperant que sortís la pastera? Va ser tot just fa uns dies que van fer el tracte amb aquell home gras per fer el viatge? I sembla mentida que faci tan poc temps que va conèixer el mateix Hussain. Quant de temps fa, en realitat, que va acomiadar-se de la seva família i va abandonar el poble? La memòria li diu que fa només uns dies, però sent que han passat anys. I res aquí no és com s'esperava, tampoc. A saber, en realitat, què és aquí: no sap on és. La tempesta va ser del tot inesperada: de sobte la pastera semblava feta de paper, gairebé més enfonsada pel bramul de l'aigua que per l'aigua mateixa. Els vint, trenta cossos que navegaven a dintre, sotsobraven, amuntegats, xops.

La caseta ja és més a prop: res més que una planta baixa, una porta i una finestreta, amb cinc pals i un plàstic esquinçat fent de porxo, sota el qual hi ha una cadira de boga. Al darrere s'aixeca un eucaliptus. No sembla abandonat però tampoc s'hi veu ningú, i ell apressa el pas: si més no, sota l'arbre hi haurà ombra. I com més a prop s'hi troba més nota el mal que li fan els peus, el dolor a les cames, la son, la fatiga, el desllorigament de totes les articulacions. El soroll dels seus passos arriba a esdevenir obsessiu, torturador: la caseta és a prop però ell no sembla arribar-hi, com si el sol, l'aire greixós, la suor que li cau sobre els ulls, juguessin amb ell, oferint-li un miratge desmoralitzador. Arriba a la vora del porxo tan desesperat que l'explosió d'un tret, que aixeca un estol d'ocells d'una llacuna propera, al principi només sembla formar part de l'ansia, i encara fa dos passos més abans de girar-se per mirar què ha estat allò.

Quiet aquí!, crida un home vell que surt de darrere d'un matoll amb un rifle a les mans. Se li acosta, vestit només amb uns pantalons amples i unes sabates esportives, el cap cobert amb un barret de palla ample que travessen alguns cabells blancs llargs. La seva pell, sota la barba esfilagarsada, es fosquíssima, tant l'espatlla com el pit, caigut i cobert de borriçol canós. Els ulls són grans, tristos. El noi jove ha aixecat els braços i ha fet un pas enrere, cap al porxo; l'home li indica, amb l'escopeta, que se n'aparti, i ell ho fa, s'allunya del porxo mentre l'altre, caminant de costat, s'hi apropa.

Ets un dels paios d'aquell barco?

El jove no entén ni un mot. Ell ho repeteix assenyalant amb la mà dreta, sense deixar anar el rifle, cap al lloc d'on ve, on les restes de la pastera ben just si són visibles.

Crec que us vaig filar, anit, durant la llevantada. Pots baixar els braços. No dius res? Vu parlé francé?

El noi fa que sí, sense baixar els braços.

Pos jo no. Muà non plu.

De sobte passa una cosa inesperada: el jove es posa a plorar. Ni ha baixat els braços, tot i que comença a arrupir-se, amb el rostre desencaixat deixant anar un gemec ridícul. El vell baixa l'arma, desconcertat, i comença a moure's cap aquí i cap allà: mira al cel, mira al lluny, mira el noi que es deixa caure sobre els genolls. Durant uns segons, tots dos semblen fer una dansa ridícula.

Mos ha fotut, lo moret!

Finalment va ràpid cap a la caseta, en treu una taula plegable, després dos gots i una botella de vi negre encetada però gairebé plena. Tot seguit s'acosta al noi, li agafa el colze gairebé amb delicadesa i l'apropa a la

cadira, on el fa seure.

Beu, xicot. Et farà bé.

Li ha d'acostar el got als llavis perquè reaccioni, però llavors l'agafa golut. El vell va cap a dins i torna amb una garrafa d'aigua. Omple el got.

Sia servit. Compte que això puja al cap.

Treu una altra cadira i seu. Tots dos es miren. El vell deixa anar un sospir.

I d'on veníeu, criatura? Aquí no hi ha res. Tot això que veus és el que tinc: al final d'aquest camí per on venies, però, hi ha una cadena. No la vaig posar jo, però tampoc ha vingut ningú a reclamar res, d'ençà que hi sóc. Ni ve ningú a molestar-me: ni banyistes, ni pescadors. Ningú s'apropa aquí: només vosaltres. Mira que fins i tot tinc la sensació d'haver-vos sentit cridar, aquesta matinada. Però no pot ser: el vent bufava massa fort. Potser només sentia els udols dels fantasmes, no? No entens ni una paraula, oi? Mira, vine.

S'aixeca i el guia cap a l'altra banda de la casa, on hi ha l'eucaliptus. Del mur al tronc hi ha una hamaca.

Posa't aquí. Sense por. Aviat serà hora de dinar. Jau, jau. No et farà mal. Cagon Déu, la primera persona que veig en setmanes i no parla el meu idioma, mira si en som desgraciats. Dorm, si vols. Em fas més por tu a mi que no a l'inrevés, creu-me.

Quan el noi es desperta, després d'un son sense somnis que ha passat en un moment, el sol ja baixa cap a la serra del fons, que s'ha tornat morada. De primer ni tan sols sap on és. Comença a caminar pel voltant de la casa, mentre tot va tornant, llunyà. Recorda el vell, recorda la tempesta, recorda els cadàvers. Tot sembla desaparegut, fins i tot el vell. Entra a la caseta, que és oberta: troba l'interruptor i encén el llum per veure un plegatí, la tauleta d'abans, una llar de foc, dos o tres llibres. Res més. No el que ell busca, en qualsevol cas: surt a fora, se'n va darrere de l'eucaliptus i pixa. Passen vols d'ocells. Les ombres de l'herba s'allarguen lentament: una herba raquítica, malnodrida, sense flor. Els insectes volen, encesos. El sorprenen els passos de l'home vell, que arriba amb una canya de pescar i un cistell.

Ja tenim teca, pereós!

Es queden mirant-se, amb una certa perplexitat. Finalment, el vell assenyala el cistell, d'on surten dues cues d'orada.

He pescat dos moixarres. Avui soparem. Demà te'n vas d'aquí, val?

El jove mira els peixos, sense dir res. L'home toca l'ase i se'n va cap a dins remugant. En silenci, el jove veu com l'altre cuina els dos peixots, en silenci veu com penja una llàntia al porxo mentre tot comença a enfosquir-se. En silenci rep un pot de crema contra els mosquits que el vell li indica, movent les mans, que es posi pel cos, que si no se't fotran viu. També li serveix un altre got de vi i, finalment, mengen en silenci, el jove amb una avidesa gairebé indecorosa, el vell més pensatiu. És només quan acaben de mastegar que el vell deixa anar un sospir i, mentre les ombres de la llàntia li allarguen els trets, comença a parlar.

He d'admetre que fas companyia, paio. Imagina't si parlesses. Ne feia, de temps, que no parlava amb ningú. Aquí ningú s'hi apropa. I tots els dies són iguals. El sol surt per allí i s'amaga per allà. Hi ha les herbes, i els moixonets, aquesta remor de la mar... A mi ja m'està bé, no et pensis, no me'n queixo. I ja em va bé que no vingui ningú. No veure ningú, no parlar amb ningú... Ja n'he vista prou, de gent. Al principi vaig viure al poble... Oh, hi ha un poble, aquí. Deu cases mal comptades, quatre vells, però és un poble amb bar i estanc i de tot. Ja et diré com anar-hi: potser et voldran per collir la fruita. Això o et reben a cops de roc. Ara, que aquí no falta res. L'aigua de les llacunes és dolça i jo encara no m'he mort, de beure'n. Tinc un hortet aquí al darrere i, si no, allà està la mar. No és només que hi pugui pescar. Jo en dic la tele: t'hi asseus al davant i la mires i sempre hi fan alguna cosa, mai la mateixa.

El jove l'escolta, amb les cames creuades sobre la cadira, definitivament relaxat. El vell li ofereix un cigarret i ell no el refusa. No entén res del que està dient però la veu li resulta fascinant. Ja ha intuït que, després de

la rebuda, les intencions de l'home són amistoses. Si vol d'ell alguna cosa, ja es farà entendre: de moment li ha donat menjar. A fora ja s'ha fet fosc, i s'aixeca un aire sorprenentment fresc. La llàntia vacil·la.

Tornarà a haver-hi llevantada. Com cada nit. I avui no me l'esperava. Hauràs de sorneiar a dins, si no has gastat tota la son. Cada nit hi ha tempesta, t'ho pots creure? Cada nit. Havia pensat que aquesta seria diferent... I l'endemà un sol que ataubava. Bevem més, vinga. Per la vida! Per la vida... No sempre he viscut aquí, jo. Vaig nàixer a la vora d'aquí, però, aquí a prop. Potser per això he tornat aquí. Però vam marxar aviat. Viatjàvem, anàvem amunt i avall. Vaig dur mala vida, em vaig establir a la ciutat, lluny dels meus, vaig conèixer una dona, va tenir una filla. M'haguesses vist! Oh, jo havia fet molts oficis. Havia viscut al carrer. Sabia lluitar, sabia perdre. Però llavors, durant catorze o quinze anys la meua vida va ser perfecta. Feliç? No és mai feliç. Però no podia demanar més. Però tot ve que s'acaba, oi? Tot s'acaba, lo bo i lo dolent. Si passes pel dolent, tornarà lo bo. No cal angoixar-se. El mal és que lo bo tampoc dura. No dura res. I si dura, t'hi acostumes i no ho veus. Ets feliç i no ho saps. Jo m'hi vaig acostumar. Arribava a casa i allà hi havia la dona i la filla. I així va ser com la filla se'm va fer gran. Es va enamorar. I ja veus, la mala sort: es va enamorar d'un dels meus empleats. Jo m'hi vaig oposar des del primer dia. La meua xiqueta no podia anar amb un vulgar empleat, em deia. M'hi vaig fer fort. La dona protestava. Ah, l'estimàvem amb deliri, la nostra filla. Hi he pensat molt. A les tardes quan sóc davant la mar encara em retorna el seu rostre, les seves manetes dins les meues. Ara potser no faria el que vaig fer. Segur que no ho faria. És com les llevantades, un mal vent que et pren. Potser tenia raó la dona. Tenia setze anys, només, la nena: al final hauria posat seny. N'hauria trobat un altre. Però jo no podia acceptar-ho. Potser el que em revoltava no era que fos un empleat. Potser m'enfuria que ella s'hagués fet una dona, i jo un vell. El temps, que sempre se'ns escola. I vaig arribar, ho admito, a encegar-me. No la deixava sortir de casa. Ella cridava, protestava, es tancava al seu quarto, però jo em mantenia ferm. De sobte, però, va semblar acceptar-ho; es mostrava dòcil, sol·lícita. Tornava a ser la meua xiqueta. Tot semblava que havia tornat a la calma, que se n'havia oblidat. Jo havia fet fora el meu empleat. Tot tornava a la normalitat. Ah, la normalitat. Vivim sobre una crosta prima. Per això va ser pitjor quan vaig descobrir que ella i la seva mare havien decidit enganyar-me. El deixaven entrar. A la meua pròpia casa! Quan anàvem a dormir, la meua dona, amb l'excusa de rentar-se les dents i posar-se cremes, obria un finestró, per on ell podia esquitllar-se. Encara no me'n sé avenir. Com la van convèncer? Però una nit em va despertar una urgència i em vaig haver d'aixecar per anar al lavabo. Vaig sentir un soroll. De primer vaig pensar que hi havia lladres. Vaig anar a buscar d'on sortia. Amb això, mira.

El vell allarga el braç cap enrere i agafa el rifle, que havia deixat arrepenjat a la paret. El recolza a la taula. El jove mira l'arma, sense entendre res, tot i que fa estona que ha deduït que l'home li parla d'alguna cosa trista, que està obrint-li el cor d'una manera que l'incomoda.

Jo pensava que era un lladre. Vaig patir per ella. I vaig entrar al dormitori de la meua filla. El que vaig veure... Res no prepara un pare per veure la seua filla així. Vaig perdre el món de vista. En un moment, els veia allà nus; al següent eren dos cadàvers ensangonats. Així, pam, pam. Vaig matar la meua filla, entens? Hauries d'haver sentit els crits de la dona. Jo els vaig sentir? Suposo que els vaig sentir, perquè encara els sento. Els recordo perfectament. Però no recordo ser-hi. Vaig fugir d'allà. Vaig marxar, mentre ella s'estirava els cabells. Vaig fugir com un lladre de ca meua. Sabia que em buscaven. I sé que vam sortir als diaris. És pels diaris que sé que ella va morir. No va poder suportar-ho: va ser una malaltia fulminant, en teoria va morir per causes naturals però jo sé que és que no va poder suportar-ho. Res no prepara una mare per veure la seua filla així. I vaig esdevenir un fugitiu. Vaig retrobar antics amics, vaig ocultar-me en soterranis, en cases abandonades. Vet aquí com, lentament, vaig acabar aquí.

L'aire s'ha tornat fred. Ja no és una simple brisa. Se sent un tro. La mar llança esgarips.

Ja hi tornem, paio. Una altra nit igual. El mateix dia, una vegada i una altra. I cada nit una barqueta d'aquestes en què veniu a buscar el cel naufraga aquí davant. L'endemà la platja és plena de morts. Avança el dia i ja no hi són. I mai no en sobreviu cap. Fins avui. Té, agafa l'escopeta. Tu ets el primer que se n'escapa, potser ets l'últim. No sé quin sant s'ha penjat, però... Agafa-la, va.

Suaument, el vell li posa el rifle a les mans. Després dirigeix el canó cap a la seva templa.

Està carregada. No tinguis manies. Res no dura, ja ho saps. Dispara. T'ho prego. Posa el dit aquí, i prem. Va, fes-ho. Ah!, me n'oblidava: segueixes el camí per on venies, recte, fins que arribis a la cadena. La saltes i,

quan arribis a la carretera asfaltada, gires cap a l'esquerra per ella. I no té pèrdua: arribaràs al poble. Va, dispara.

Categoria : Uncategorized

Etiquetes : Joan Todó

Bloc a WordPress.com.